Toespraak Boris Dittrich op het extra D66-partijcongres van 2 april naar aanleiding van het paasakkoord

Beste mensen, democraten,

Het is goed u hier met zovelen te zien.

De afgelopen week zijn er overal in het land afdelings- of regiovergaderingen georganiseerd. Je kon geen krant openslaan of tv aanzetten of je zag een verslag van de bijeenkomst. Voor- en tegenstanders gingen met elkaar in debat. Het bruiste, het zinderde. Er staat dan ook echt iets op het spel.

Laat ik dit zeggen : ik ben trots op D66, ik ben trots op jullie. We hebben Nederland laten zien, hoe het is om lid te zijn van een echt democratische partij. De afgelopen week heeft democratie in uitvoering laten zien. Wie beweert dat politiek saai is en dat het niks uitmaakt op wie je stemt, heeft nu voor eens en voor al ongelijk gekregen. Wil je spanning in de politiek, moet je bij D66 wezen.

De aanleiding van dit extra congres is een zeer serieuze.

Op 22 maart jl. vond het debat plaats over de Grondwetswijziging in de Eerste Kamer. Centraal stond daarin de vraag of de Kroonbenoeming van de Burgemeester uit de grondwet kon worden geschrapt, de zogenaamde de-constitutionalisering. Na een lange dag vergaderen verwierpen de fracties van PvdA, GroenLinks en SP het voorstel, terwijl ze daar eerst nog voor waren geweest.

Mensen in Nederland krijgen in 2006 niet de macht om in hun gemeente zelf te kiezen wie ze als burgemeester willen.

Thom de Graaf.

Thom de Graaf heeft dat debat uitstekend gedaan. Hij stelde concessies voor, heeft bereidheid getoond met de PvdA mee te bewegen, had in de weken voorafgaand aan het debat veel contact met allerlei PvdA-ers. Het heeft allemaal niet mogen baten, de PvdA wilde gewoon niet. De verwerping van het voorstel was natuurlijk een klap in het gezicht.

De volgende dag heeft Thom besloten af te treden. Hij heeft een persoonlijke afweging gemaakt, nadat bleek dat ook het kiesstelsel niet gerealiseerd zou worden, omdat het niet op draagvlak binnen en buiten de coalitie kon rekenen.

Thom vond dat hij niet geloofwaardig verder kon functioneren. Zijn besluit respecteren wij. Het voelt als een amputatie om zonder Thom door te gaan. Gelukkig zullen we op ons mei-congres uitgebreider bij zijn vertrek stilstaan. Ook namens de fractie : Thom, ontzettend bedankt!

Waarom zijn wij dan ook niet meteen uit het kabinet gestapt?

Als fractievoorzitter heb ik een bredere verantwoordelijkheid dan een vakminister. Ik heb dan ook in samenspraak met de hele fractie en de twee bewindslieden bij CDA en VVD aangekondigd dat wij de

bres die geslagen is op een evenwichtige manier hersteld wilden zien. Zou dat niet gebeuren, dan zouden wij onze steun aan het kabinet intrekken, omdat we dan niet geloofwaardig door zouden kunnen functioneren.

Democraten,

De afgelopen week zijn er allerlei D66-bijeenkomsten in het land geweest om het Paasakkoord ter voorbereiding van dit congres te bespreken. Bij een aantal van die vergaderingen zijn de Tweede Kamerleden geweest om informatie te geven en te luisteren naar jullie zorgen en opmerkingen. Ook via de media is de kritiek luid en duidelijk doorgekomen.

Maar ik begin bij Alexander Pechtold.

Ik heb me er sterk voor gemaakt dat hij de nieuwe minister zou worden. Ook heb ik me er voor ingezet dat hij vóór het congres beëdigd zou worden.

Waarom? Uit respect voor het congres! Om jullie terwille te zijn.

Ik wil dat Alexander zonder slot op zijn mond met jullie spreekt over Bestuurlijke Vernieuwing. Zou hij nog niet door de Koningin zijn benoemd, dan zou hij niet vrijuit hebben kunnen praten. En ik vind dat jullie er recht op hebben dat Alexander zelf vertelt hoe hij de afspraken over Bestuurlijke Vernieuwing ziet en hoe hij daar uitvoering aan zal geven. Ik wil dat jullie het totale plaatje kunnen beoordelen : de inhoud en de man die het moet doen.

Mijn beslissing was dus bedoeld als service aan het congres.

Sommige van jullie voelen zich door deze gang van zaken voor het blok gezet. Met de hand op mijn hart, dat is natuurlijk nooit mijn bedoeling geweest.

Waarom dit Paasakkoord?

Ik heb tegen CDA en VVD gezegd : wij kunnen alleen doorregeren op basis van het Hoofdlijnenakkoord uit 2003, wanneer het gat dat geslagen is op een evenwichtige manier hersteld wordt. Zo niet, dan trekken we onze handtekening onder het regeerakkoord vandaan.

Daarom zijn de drie partijen gaan onderhandelen.

Logisch dat allereerst gekeken werd naar Bestuurlijke Vernieuwing en of op dat punt zaken konden worden gedaan. Daar was immers de crisis ontstaan.

Kiesstelsel.

Vaak is de vraag gesteld of D66 niet coute que coute had moeten vasthouden aan het kabinetsvoorstel om een nieuw kiesstelsel te introduceren bij de verkiezingen van mei 2007.

Zeker nu links in de Eerste Kamer de gekozen burgemeester om zeep heeft gebracht.

Laat ik daar helder en eerlijk in zijn. Het kiesstelsel kon nergens op een warm onthaal rekenen. Van de ene kant ingeklemd door de eis van evenredige vertegenwoordiging, aan de andere kant afgeperkt door verschillende wensen van verschillende politieke partijen, zowel binnen de coalitie als in de oppositie. Er was geen meerderheid voor het kabinetsvoorstel te vinden. Het voorstel, zoals het door het kabinet was gedaan, was ook niet dwingend afgesproken in het Hoofdlijnenakkoord.

Met CDA en VVD is wel afgesproken dat een groter gewicht wordt toegekend aan voorkeursstemmen. Zodoende wordt het eenvoudiger om in de Tweede Kamer te worden gekozen, ondanks misschien een lage plaats op de kieslijst.

Indirect zullen hierdoor meer kandidaten uit de regio□s buiten de randstad in de Kamer worden gekozen.

De problemen die er zijn tussen de kiezer en de gekozene worden er niet geheel door weggenomen. Daarvoor is veel meer nodig. En dat is weer terug te vinden in het eerste hoofdstuk van het Paasakkoord dat gaat Bestuurlijke Vernieuwing.

Bestuurlijke Vernieuwing.

Stellen de afspraken over Bestuurlijke Vernieuwing wel iets voor? Hebben we ons niet met een onderzoekje laten afschepen? Waarom zijn er geen concrete resultaten voor over 2 jaar op papier gezet?

We hebben voor een andere aanpak gekozen dan tot nu toe. D66 heeft nu twee keer zijn neus gestoten in de Eerste Kamer. In het zicht van de haven zijn er conservatieve senatoren als Wiegel of van Thijn die zich vanwege de 2/3 meerderheidsregel in de senaat kunnen laten gelden. Het betekent dat wanneer je alleen een afspraak maakt met je coalitiepartners je nooit de zekerheid hebt dat je voorstellen de Eerste Kamer zullen passeren. Het wetgevingssysteem werkt tot op heden als een krabbenmand. Elke keer als er bijna een resultaat geboekt wordt (correctief wetgevingsreferendum, gekozen burgemeester) dan word je op het laatst pootje gelicht en vallen we weer terug. Die verstarring moet doorbroken worden. Daarom moet Alexander Pechtold als het ware boven de politieke partijen gaan staan. Hij moet leiding geven aan een breed democratisch beraad. Voor het eerst hebben CDA en VVD in het Paasakkoord erkend dat er iets grondig mis is met de manier waarop Nederland zijn burgers behandelt. De democratische legitimatie van het bestuur moet fundamenteel versterkt worden. Vanuit dat besef erkennen CDA en VVD nu ook dat veranderingen noodzakelijk zijn en dat het kabinet de bestuurlijke en staatkundige vernieuwing met kracht voortzet. Die veranderingen betreffen een breed terrein aan onderwerpen.

Met deze nieuwe aanpak kan er daadwerkelijk aan het moderniseren van onze democratie worden gewerkt.

De gekozen burgemeester.

De rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester komt er. Niet in 2006, maar in 2010.

Door de verwerping van het voorstel vorige week zijn we weer op een nulsituatie beland.

Ik heb me vervolgens afgevraagd : wat willen wij eigenlijk realiseren? Laten we nu eens even alle compromissen wegdenken uit het verleden wegdenken.

Antwoord : een door de bevolking gekozen burgemeester. En niet een door de Raad gekozen burgemeester.

Daarom hebben we afgesproken dat in de Grondwet wordt opgenomen dat de bevolking de burgemeester kiest. Dat is dus in afwijking van de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD. Zij zijn nu definitief om.

Op deze manier hou ik CDA en VVD bij me. Zij zullen niet van de rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester af kunnen met dit Paasakkoord.

Bij de PvdA is er beweging. Wouter Bos zelf durft wel macht aan de bevolking te geven. Door de procedure die we in het Paasakkoord hebben opgeschreven wordt de PvdA onder druk gezet om van standpunt te veranderen. Ik acht het niet goed denkbaar dat de PvdA de kiezer met een boodschap tegemoet treedt dat hem niet wordt toevertrouwd de burgemeester zelf te kiezen.

Dat politieke argument wint aan kracht omdat tegelijk is afgesproken dat gemeentes die een burgemeestersreferendum willen gaan organiseren, daartoe een financiële bijdrage van het Rijk kunnen krijgen. Zo worden er feiten op de grond gecreëerd die het steeds moeilijker zullen maken om de burgmeester door de Raad en niet door de bevolking te laten kiezen.

Natuurlijk bestaat er spanning bestaat tussen de consensus aanpak aan de ene kant en de principiële aanpak aan de andere kant. Wanneer de hitte van het debat af is, acht ik Alexander Pechtold heel wel in staat op een verstandige manier die verzoening te bereiken.

Heeft D66 zich door deze aanpak uitgeleverd aan CDA en VVD en hebben wij toekomstige samenwerking met PvdA hierdoor geblokkeerd?

Wis en waarachtig niet.

Laten we reëel wezen. Ik mag toch hopen dat de verkiezingscampagne van 2007 niet alleen over de gekozen burgemeester gaat! In elk geval zal D66 ervoor zorgen dat er ook andere onderwerpen aan bod komen.

Ik wil helder zijn over onze politieke plaatsbepaling.

D66 is een sociaal-liberale partij. Wij gaan onafhankelijk de komende verkiezingen in. Wij zullen geen blok vormen met CDA en VVD. Overigens ook niet met links. Onafhankelijk op basis van eigen kracht treden we de kiezer tegemoet. We doen geen enkele deur dicht, maar baseren een eventuele volgende kabinetsdeelname allereerst op basis van de verkiezingsuitslag. Heeft de kiezer ons sterker gemaakt? En kunnen we in een nieuwe regering, als we zouden willen regeren, voldoende invloed uitoefenen?

Ik geloof in onze eigen, onafhankelijke koers!

Bestuurlijke vernieuwing in de ijskast? Op de schroothoop of in een la?

Kom nou toch ! We zullen dat thema nooit loslaten, omdat het een verbinding heeft met andere vernieuwingsvoorstellen van D66.

De minister van Bestuurlijke Vernieuwing neemt de hele overheid op de schop. Hij zit de andere ministers achter de vodden om de overheid radicaal te moderniseren. De overheid moet worden omgevormd van een bureaucratische tegenstander van de burger naar een serviceverlenende transparante organisatie. Mensen moeten niet meer van het kastje naar de muur worden gestuurd. Neem de jeugdzorg. Onze minister moet er op toezien dat regels en papieren bureaucratie worden afgeschaft.

Wij D66ers zullen dat thema nooit loslaten. Omdat het niet losstaat van de andere vernieuwingsvoorstellen van D66. Dat zeg ik trouwens ook tegen de Jonge Democraten.

Maar democraten, ik zeg er wel iets bij. D66 is geen single issue partij.

Wij geloven nog steeds dat mensen zelfstandig, onafhankelijk en verantwoordelijk kunnen zijn. Daarom willen we ze meer te zeggen geven over hun eigen leven. Daarom willen we ook radicale democratisering. Daarom willen we de macht van de gevestigde orde teruggeven aan de mensen.

Maar zo□n samenleving van zelfstandige en verantwoordelijke mensen vraagt ook om onderhoud. Het vraagt bijvoorbeeld om goed onderwijs. We kunnen niet wegkijken terwijl 2 van de 10 VMBO-ers de school zonder diploma verlaat. Goed onderwijs is essentieel, vandaar dat D66 ook onderwijspartij is.

Persoonlijke ontwikkeling en welvaart gaan hand in hand, dat zei D66 al in 1966. Vandaar de hervormingen van de sociale zekerheid, van ons zorgstelsel. Daarom vormt Laurens Jan onze economie ook om tot een creatieve kenniseconomie. Zodat wij ook voor de toekomst de welvaart garanderen die mensen zelf in staat stelt zich te ontplooien.

Wij zijn een sociaal-liberale partij, vrijzinnig en internationaal gericht. Een partij bovendien die zich niets aan trekt van gevestigde belangen, integendeel. Niets wekt zoveel strijdlust bij D66-ers op als het verzet van gevestigde machten tegen verandering. Ik wil de TROS en de NCRV dan ook hartelijk danken voor hun bijdrage aan het debat van vandaag.

Wij zitten niet alleen voor Bestuurlijke Vernieuwing in dit kabinet. Laat je dat niet door de andere politieke partijen aanpraten! De hervormingen in de sociale zekerheid zijn ook onze hervormingen! De veranderingen in de VUT en het prepensioen zijn ook van ons. Wij hebben de afgelopen twee jaar de verantwoordelijkheid genomen om lastige maatregelen te nemen. Die zijn noodzakelijk geweest om Nederland ook voor jonge generaties aantrekkelijk te maken. De economie begint aan te trekken. Dat komt mede door de keuzes die wij in dit kabinet gemaakt hebben!

En dan tot slot Onderwijs, kennis en innovatie.

Ik heb de cynische reacties gehoord. Een half miljard structureel erbij de komende twee jaar voor het hoger onderwijs : het geld zou er sowieso komen en D66 heeft dat besluit alleen maar wat naar voren gehaald.

Onzin.

Er komen meer studenten in het hoger onderwijs. Er wordt daar niet per student gefinancierd, maar het hoger onderwijs krijgt een vast budget. Volgens de afgesproken begrotingsregels zouden meer studenten voor hetzelfde geld dus een kwaliteitsachteruitgang betekenen. Zonder het Paasakkoord zou het nooit gelukt zijn zoveel geld voor het Onderwijs binnen te slepen.

En dan die half miljard voor kennis en innovatie uit het Fonds Economische Structuurversterking. Is dat een kruimel ?

Volgens de afgesproken verdeelsleutel zou 80 % van de aardgasbaten naar het asfalt gaan. Wij hebben het daar weggehaald en investeren dat nu in kennis en innovatie. Niet voor niets dat bedrijfsleven, onderwijsinstellingen opgetogen reageren.

Het geld gaat niet alleen naar topinstituten en onderzoek naar betere milieumaatregelen. Nee, ook bijvoorbeeld het VMBO komt aan zijn trekken.

Congres,

Is dit Paasakkoord nu alles?

Nee, dit is niet alles wat er is. Dit Paasakkoord is geen eindbod van D66, maar een nieuw begin. Er komen nieuwe rondes, nieuwe kansen. Over een paar weken is bekend wat de financiële ruimte is en wordt de voorjaarsnota in het kabinet besproken. Daar moeten we bij zijn om invloed uit te oefenen. Onderwerpen die voor D66 van belang zijn zoals bijvoorbeeld een goede en betaalbare kinderopvang, milieumaatregelen, investeringen in duurzame energie. Ze komen allemaal later aan de orde.

Juist door in de regering te zitten kunnen we steeds weer invloed uit oefenen op het beleid. Ik zou graag in 2007 aan de kiezers laten zien dat de keuzes die D66 durfde te maken de juiste zijn. Ik wil de mensen laten zien dat de weg van hervorming en verandering misschien niet de makkelijkste weg is geweest, maar wel de enige die tot duurzame resultaten leidt.

Democraten, Geef ons de kans te laten zien dat na het zuur het zoet komt en dat wij daarvoor gezorgd hebben!

Ik vraag u : weeg onze argumenten zorgvuldig en maak dan pas uw keuze.